

ความเป็นไปได้ในการประยุกต์ใช้การสอนเชิงรุกอากิตะโมเดลในประเทศไทย

THE FEASIBILITY OF THE APPLICATION OF THE AKITA INSTRUCTIONAL MODEL (AIM) IN THAILAND

ไพฑูรย์ สินลาร์ตัน¹ เฉลิมชัย มนูเสวต² และวาสนา วิสฤตภา³

Paitoon Sinlarat, Chalermchai Manoosawet

and Wasana Wisaruetapa³

¹หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต กรุงเทพมหานคร

²หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต กรุงเทพมหานคร

³หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต กรุงเทพมหานคร

¹M.Ed. (Education Management), Dhurakij Pundit University, Bangkok

²Grad.Dip.(Teaching Profession), Dhurakij Pundit University, Bangkok

³M.Ed. (Curriculum and Instruction), Dhurakij Pundit University, Bangkok

E-mail: wasana.wia@dpu.ac.th

Received: July 24, 2018

Revised: October 16, 2018

Accepted: October 24, 2018

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อวิเคราะห์สังเคราะห์ที่มา ขั้นตอนการดำเนินงานเกี่ยวกับอากิตะโมเดล 2) ศึกษากระบวนการวิธีการและการดำเนินงานของอากิตะโมเดล 3) วิเคราะห์สภาพแวดล้อมและคาดการณ์ความสำเร็จที่จะนำมาใช้ในประเทศไทย 4) ประมวล วิเคราะห์สังเคราะห์กระบวนการเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ ในส่วนวิธีการวิจัย ดำเนินการวิจัยโดยการศึกษาดูงาน สัมภาษณ์พูดคุย ทำการทดลองและจัดสนทนากลุ่ม กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยนักการศึกษา ครู ผู้ปกครอง/ประชาชนและนักเรียนของประเทศไทยและจังหวัดอากิตะ

ผลการศึกษาพบว่า อากิตะโมเดลมีจุดมุ่งหมาย คือ การค้นพบปัญหาด้วยตนเอง สามารถสื่อสาร มีปฏิสัมพันธ์เพื่อแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ตั้งข้อสังเกตในการเรียนรู้ 2) มีความคิดของตนเอง 3) อภิปรายกันเป็นคู่/กลุ่ม/ชั้นเรียน 4) ทบทวนเนื้อหาและวิธีการเรียนรู้ การนำอากิตะโมเดลมาใช้ ครูไทยต้องปรับทัศนคติในการสอน ต้องให้เด็กดำเนินการเรียนรู้ในชั้นเรียนแทนครู ครูไทยต้องปรับบทบาท ต้องทำให้เด็กอยากรู้ด้วยตนเอง ต้องตั้งเป้าหมายให้ชัดว่า อะไรคือสิ่งที่ต้องการให้เด็กรู้ อยากให้แก้โจทย์ อยากให้รู้จัก ครูควรกำหนดล่วงหน้า ว่าส่วนไหนครูสอน ส่วนไหนให้เด็กอภิปรายแลกเปลี่ยนกันเอง สร้างลักษณะนิสัยให้นักเรียนฝึกคิดเอง เป็นสำคัญ ต้องสามารถสื่อสารกับคนอื่นให้เข้าใจด้วย จุดสำคัญคือการรอ ปล่อยให้เด็กคิด ครูต้องรอไม่รีบเฉลย

การรับแนวคิดอากิตะโมเดลมาปรับใช้ในประเทศไทยมีข้อควรตระหนักและพึงระวัง คือ การปรับเปลี่ยนแนวคิดแนวปฏิบัติเดิม ๆ เพื่อไปสู่วัฒนธรรมคุณภาพแบบญี่ปุ่น ซึ่งเป็นเรื่องค่อนข้างยาก แต่หากได้ลงมือทำทุกวิชา ทุกวัน ทุกเวลา และทุกชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง 2-3 ปี ความเปลี่ยนแปลงย่อมจะเกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืน หลักคิดสำคัญที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ 1) ต้องรู้จักโครงการให้ละเอียด 2) เรียนรู้

และทำความเข้าใจกับสภาพจริง 3) ทำไปประเมินไป 4) เข้าใจบริบทวัฒนธรรมกระบวนการหลัก และ 5) กระบวนการได้อย่างเหมาะสม 5) Lesson Study เป็นหัวใจของการดำเนินส่วนวิธีการรับแนวคิดมี 6 ขั้นตอนใหญ่ คือ 1) เรียนรู้จากการมาเยือน เตือนใจให้คิด 2) สื่อสารสร้างสัมพันธ์กระชับมิตร 3) ร่วมจิตลองทำ นำไปปฏิบัติ 4) เรียนรู้ชัดจากของจริง 5) ประเมินทุกสิ่งจากประสบการณ์ และ 6) อย่าฝันหวานเกินไป

การปรับวัฒนธรรมของเราให้ได้ตามแบบขอญี่ปุ่นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้โดยยาก ทางออกที่ดีน่าจะอยู่ที่ว่าเราต้องสังเกตและวิเคราะห์ออกมาให้ได้ ว่าหัวใจของสิ่งที่จะนำมาปรับใช้ คือ อะไร และปรับให้เป็นมนต์ทัศน์ที่เข้าใจง่าย เพื่อปรับและดำเนินการในวัฒนธรรมของเรา โดยไม่เสียหลักการของเดิมของเขา

คำสำคัญ

อาคิตะโมเดล อาคิตะแอกซัน

ABSTRACT

This research had three aims: 1) to synthesize the data sources on the background, process, and operation of the Akita Instructional Model (AIM), 2) to investigate the process, procedures, and operation of the AIM, 3) to analyze the contextual environment and feasibility of the AIM implementation in Thailand, 4) to analyze and synthesize the process so as to develop bodies of knowledge in research operation through field study, interviews, experimentation, and group discussions. Samples included educators, teachers, students, parents and guardians, and general public. The samples were both Thais and the people of Akita.

Results showed that AIM aimed at helping students to discover the problems by themselves. It also aimed at developing students' communication skills. Students are expected to interact with their classmates and the teachers, and discover the problems and principles by themselves. There are four steps: 1) students observe phenomena, 2) students then develop their own ideas, 3) students work in small groups discussing the issues, and 4) students review the lessons and the learning methods.

In terms of instruction, the Akita Instructional Model aims to enable the students to discover the issue or problems on their own. They are expected to communicate, interact so as to deal with the problem and solve it by themselves. As such, any endeavor to implement the model in the Thai context, Thai teachers must, first of all, change their mindset, allowing the students to take the central role in the learning process, students going about doing their own learning in the classroom. Thai teachers should adjust their role, motivating the students so that they are eager to learn. This includes setting up clear goals on what are expected to be developed in learners. Students should be encouraged

to have intrinsic motivation to solve problems with curiosity to learn. The teachers should prepare in advance which part they are to teach and which part they students are to learn from group discussions. Emphasis should be put on the cultivation of independent mind with the students being able to come up with their own ideas. Besides, they are to be equipped with communication skills. Another important point to consider is ‘thinking time’ — teachers should give enough time for the students to think over the issue or problem, and not too quick to simply give them the ‘answer’.

The application of AIM in the Thai context must be done with some awareness, especially in any attempt to adjust or change existing beliefs and practice and to follow the quality-oriented culture of Japan, which is expected to be a real challenge. However, if AIM is implemented across the subjects, levels, and is implemented in consistent and continuous manners, say for 2-3 years, positive changes would certainly emerge. Principles that could be derived from the research project that would be useful for any attempt to bring into Thailand new instructional models are the followings: (1) that model must be thoroughly understood, (2) individuals and parties involved must learn and really understand what is required and involved in real situations, (3) implementation must be accompanied by assessment in ‘doing and checking’ mode, (4) understanding of the cultural values underpinning the model is of paramount importance, (5) the practice of lesson study of the model must be done. There are 6 steps as follows: (1) learning from the visit, using the visits as reminders, (2) communication for cordial relationship, (3) putting the heart into the trials and later the actual implementation, (4) learning from the real things and the real world, (5) reflect and learn from the experience, and (6) don’t be over optimistic. Lastly, any attempt to implement AIM in the Thai context should realize that the endeavor is bound to be a real challenge. The best approach to deal with the application is to develop our observational and analytical skills, that is, we must be able to see what is the heart of the model, then adapt it into the concept that is easy to understand. This would enable us to adapt it to suit our own culture without losing the original principles. On reflection, this research endeavor has enabled us to develop new research techniques, in addition to our understanding of the Akita Instructional Model (AIM), which would be useful in dealing with future educational exchanges and collaborations, expected to be more frequent in years to come.

Keywords

Akita Instructional Model (AIM), Akita action

ความสำคัญของปัญหา

เมื่อมนุษยชาติมีการติดต่อถึงกันและมีการเยี่ยมเยียนกันทำให้แต่ละคนเห็น สัมผัส และเรียนรู้ วิธีคิด วิธีชีวิตและแนวปฏิบัติของกันและกัน เมื่อได้เห็นและเรียนรู้เรื่องของคนอื่นแล้วบางสิ่งบางอย่าง หรือหลายอย่างอาจแตกต่างกันไปจากของที่เรามี บางสิ่งบางอย่างเราอาจจะเห็นว่าของเขาดีเราก็อาจจะได้อาจจะทำและปฏิบัติตามเขาบ้าง การหยิบยืมความคิด การกระทำและกิจกรรมซึ่งกันและกันจึงเกิดขึ้น ครั้งแล้วครั้งเล่านับแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน ดังที่เราจะเห็นได้จากการที่แต่ละประเทศหยิบยืมทั้งระบบ การศึกษา ความเป็นอยู่ตลอดจนระบบการปกครองของแต่ละประเทศมาใช้ในประเทศตนเอง โดยเฉพาะประเทศไทยเราหยิบยืมแนวคิดทางการศึกษาทั้งระดับอุดมศึกษาและระดับขั้นพื้นฐานมาใช้ในประเทศเราอย่างมาก นับตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นต้นมา เราก็หยิบยืมเอาแนวคิดของต่างประเทศเข้ามา เมื่อเราจัดโรงเรียนในรูปแบบของอังกฤษเราก็จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครู ซึ่งสมัยนั้นเรียกว่า โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ ตามแนวอังกฤษผู้บริหารโรงเรียนฝึกหัดครูคนแรกเป็นชาวอังกฤษอีกด้วย เช่นเดียวกันเมื่อเรามาถึงสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เราติดต่อไปมาและเยี่ยมเยียนกับกลุ่มประเทศทางตะวันตกโดยเฉพาะอเมริกาเป็นหลัก นักการศึกษาไทยก็ได้ไปเห็นรูปแบบวิธีการและการจัดการศึกษาตามแนวของอเมริกาก็เห็นว่าเป็นสิ่งที่มีค่าและมีความหมายก็นำแนวคิดนั้นกลับมาจัดการเรียนการสอนตามไปด้วย การเรียนการสอนของเราจึงมีลักษณะตามอย่างอเมริกาอย่างมาก แม้กระทั่งการบริหารงาน ไม่ว่าจะเป็นการเปิดโรงเรียนฝึกหัดครู การเปิดมหาวิทยาลัยชั้นสูง การจัดหลักสูตรที่เรียกว่าการศึกษาทั่วไป ตลอดจนแนวคิด กิจกรรม นำมาจากประเทศอื่น ๆ เช่นกัน

หลังจากนั้นมาแล้วเมื่อเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์เราเองก็ยังใช้รูปแบบการหยิบยืมนี้อยู่ เช่นเดียวกัน คือ ยังศึกษาวิธีคิดและวิธีทำงานของประเทศต่าง ๆ นำมาใช้ในประเทศไทยอยู่เหมือนเดิม ในปัจจุบันเรายังมีแนวคิดและวิธีปฏิบัติของต่างประเทศกว้างขวางขึ้น ดังที่เราได้พัฒนาการปฏิรูปการศึกษาของเราขึ้นมาเมื่อปี พ.ศ. 2542 การปฏิรูปการศึกษาของเราในยุคโลกาภิวัตน์ก็เกิดจากการที่เราได้หยิบยืมความคิดของคนอื่นมาใช้เพื่อประโยชน์ของเราอย่างมาก โดยเหตุนี้การหยิบยืมแนวความคิด การนำความคิดของคนต่างถิ่น ต่างแดน ประเทศอื่นมาใช้ จึงเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้เสมอและเป็นแนวปฏิบัติที่ทำเสมอมาและคงจะทำต่อไปในอนาคต ลักษณะเช่นนี้เราจะเห็นได้จากประวัติศาสตร์การศึกษาของเราที่หยิบยืมแนวคิดอื่นมาโดยตลอด ในปัจจุบันยิ่งส่งเสริมและผลักดันให้เกิดการแลกเปลี่ยนหยิบยืมและประยุกต์ใช้แนวคิดของต่างประเทศมากขึ้นโดยเฉพาะในยุค โซเชียลมีเดียเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางรวดเร็ว การเรียนรู้ การเข้าใจและหยิบยืมเอาแนวคิดต่างประเทศมาใช้อย่างชัดเจนในประเทศไทย เราจะเห็นได้ชัดเจนจากการที่เราหยิบยืมเอาแนวความคิด เช่น Benchmarking, Flip Classroom, PDCA, ISO มาใช้อย่างสม่ำเสมอ

แต่จากกิจกรรมและการดำเนินงานที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่แล้วเราจะรับเอาแนวคิดเหล่านั้นมาใช้โดยไม่คิดวิเคราะห์ถึงความจำเป็น ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโครงการนั้น ๆ กับสังคมไทยอย่างมากพอ เห็นได้ชัดเจนว่าหลายโครงการหลายแนวคิดเรารับมาแล้วเราก็จะเลิกไปโดยเร็ว หรือไม่เช่นนั้น ทำแล้วก็จะมีผลตามมาในทางที่จะเป็นผลเสียหลายอย่างแก่สังคมไทยด้วยการรับแนวคิดของต่างประเทศมาเช่นนี้จึงมีความจำเป็นที่เราจะต้องมีการศึกษาค้นคว้าให้เข้าใจ มีการศึกษาถึงความแตกต่าง มีการศึกษาถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในสังคมของเรา

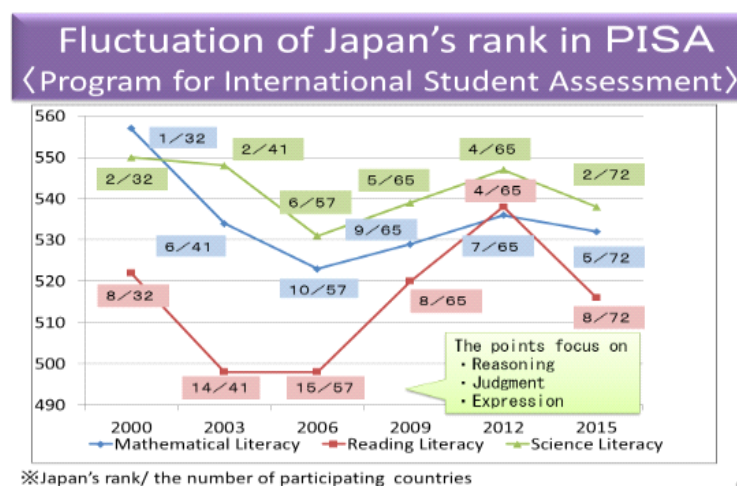
จังหวัดอาคิตะกับประเทศไทย ได้มีการแลกเปลี่ยนในหลากหลายสาขามาอย่างยาวนาน อาทิ การค้าขาย การค้าระหว่างประเทศ กีฬา การท่องเที่ยว เป็นต้น

คณะกรรมการการศึกษาของจังหวัดอาคิตะ จึงได้จัดตั้ง โครงการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนกับต่างประเทศโดยใช้ทรัพย์สินทางการศึกษาให้เกิดประโยชน์ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2015 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนกับนานาชาติประเทศทางด้านการศึกษา การวิจัยร่วมเกี่ยวกับการสร้างบทเรียน และได้ดำเนินโครงการร่วมกับบุคลากรทางการศึกษาของประเทศไทยมาระยะหนึ่งในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นของประเทศไทย โดยมุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ ๆ โดยผสมผสานข้อดีของวิธีการแบบอาคิตะและแบบของประเทศไทยเข้าด้วยกัน

แนวคิดของอาคิตะโมเดล เริ่มจากการประสบปัญหาการลดต่ำลงของคะแนน PISA ของนักเรียนในจังหวัดอาคิตะ ซึ่ง Programme for International Student Assessment หรือ PISA เป็นโครงการประเมินผลการศึกษาของประเทศสมาชิก ที่ดำเนินการโดย Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจระบบการศึกษาของนานาชาติ ว่าได้เตรียมความพร้อม สำหรับการใช้ชีวิตและการมีส่วนร่วมในสังคม ในอนาคตเพียงพอหรือไม่ โดย PISA เน้นการประเมินสมรรถนะของนักเรียนที่จะใช้ความรู้และทักษะเพื่อเผชิญกับโลกในชีวิตจริง มากกว่าการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่มีในโรงเรียน โดยจัดให้มีการทดสอบสมรรถนะเด็กนักเรียนวัย 15 ปี หรือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากทั่วโลกโดยเริ่มดำเนินโครงการ ตั้งแต่ปี 2000 ทุกประเทศจะใช้ข้อสอบชุดเดียวกันและมีการกำหนดพื้นที่ขนาดโรงเรียนในการสอบที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

PISA มีการประเมินสมรรถนะที่เรียกว่า Literacy ใน 3 ด้าน คือ การอ่าน (Reading Literacy) คณิตศาสตร์ (Mathematical Literacy) และ วิทยาศาสตร์ (Scientific Literacy)

ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศหนึ่งที่เกี่ยวข้องโครงการประเมินสมรรถนะนี้ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2000 โดยผลการประเมิน ประเทศญี่ปุ่นมีคะแนนเป็นอันดับหนึ่งในด้านคณิตศาสตร์ อันดับสองในด้านวิทยาศาสตร์ และอันดับแปดในด้านความสามารถในการอ่าน จากจำนวนประเทศที่เข้าร่วมโครงการนี้ทั้งหมด 32 ประเทศ

ภาพที่ 1 คะแนนสอบโครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (PISA) ของประเทศญี่ปุ่น

“PISA SHOCK” เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เมื่อปี ค.ศ. 2003 คือ ระดับคะแนนสอบโครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (Programme for International Student Assessment: PISA) ของประเทศญี่ปุ่นลดลง โดยเฉพาะวิชาความเข้าใจด้านคณิตศาสตร์ ที่ลดไปอยู่ลำดับที่ 6 และวิชาความสามารถในการอ่านลดไปอยู่ลำดับที่ 14 จากประเทศที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด 41 ประเทศ กระทรวงการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น จึงได้เริ่มดำเนินการสำรวจสถานการณ์ การเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาทั่วประเทศ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2007 เพื่อที่จะวัดระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและประเมินสถานการณ์การเรียนรู้ของเด็กนักเรียนในประเทศญี่ปุ่นอย่างจริงจัง

จุดประสงค์ของการสำรวจ เพื่อที่จะเข้าใจและวิเคราะห์สถานการณ์ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กนักเรียนทั่วประเทศ โดยพิจารณาจากความเสมอภาคในด้านการศึกษาระดับมัธยมศึกษา การพัฒนาเพื่อยกระดับมาตรฐาน พิจารณาจากผลลัพธ์และปัญหาของการดำเนินนโยบายการศึกษา เพื่อนำไปปรับปรุงให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นต่อไป โดยสร้างวงจรการตรวจสอบประเมินผลเพื่อการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. แนวคิดอาคีตะโมเดล คืออะไร
2. แนวคิดอาคีตะโมเดลสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในประเทศไทยได้หรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สังเคราะห์ที่มา ขั้นตอนการดำเนินงานเกี่ยวกับอาคีตะโมเดล
2. เพื่อศึกษากระบวนการ วิธีการและการดำเนินงานของอาคีตะโมเดล
3. เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและคาดการณ์ความสำเร็จที่จะนำมาใช้ในประเทศไทย
4. เพื่อประมวล วิเคราะห์ สังเคราะห์กระบวนการเพื่อพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการวิจัย

แนวการรับแนวคิดจากต่างประเทศมาใช้ในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ โดยการรวบรวมข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องของหลักคิด และกิจกรรมการดำเนินงานของโครงการนี้อย่างละเอียดมีรายละเอียดดังนี้

1. ศึกษาดูงาน ทำความเข้าใจและวิเคราะห์แนวคิดนี้จากสภาพจริงของโรงเรียนใน จังหวัดอาคีตะ
2. สัมภาษณ์พูดคุยเชิงลึกกับผู้รับผิดชอบโครงการโดยตรงของจังหวัดอาคีตะ รวมทั้งประชาชน นักเรียน ครูของจังหวัดอาคีตะ
3. สัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์พูดคุยกับผู้ที่มีประสบการณ์ที่ไปร่วมดูงานที่จังหวัดอาคีตะ
4. ทำการทดลองการสอนตามแนวอาคีตะโมเดลเพื่อดูความเป็นไปได้และผลที่เกิดขึ้นกับชั้นเรียนในประเทศไทย
5. นักวิชาการประเมินและวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ประมวลแนวคิด ตีค่าเพื่อหาความเหมาะสมสำหรับการนำมาใช้ในประเทศไทย
6. จัดสนทนากลุ่มเพื่อทดสอบแนวคิดและวิธีการของการนำไปใช้ในประเทศไทย

7. พัฒนาสร้างเป็นองค์ความรู้สำหรับการประยุกต์ใช้ในประเทศไทย
จากนั้นจัดทำเป็นรายงานเผยแพร่หลักคิดและองค์ความรู้ในการประยุกต์ใช้แนวคิดอาคีตะ
โมเดลในประเทศไทย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์สังเคราะห์ที่มา ขั้นตอนการดำเนินงานเกี่ยวกับอาคีตะโมเดล พบว่า
แนวคิดอาคีตะโมเดลมีจุดมุ่งหมาย คือ การค้นพบปัญหาด้วยตนเอง สามารถสื่อสาร มีปฏิสัมพันธ์
เพื่อแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ ครูญี่ปุ่นได้ให้ข้อคิดว่า การนำอาคีตะโมเดลมาใช้ ครูไทยต้องปรับทัศนคติ
ในการสอนต้องให้เด็กดำเนินการเรียนรู้อินชั้นเรียนแทนครู ครูไทยต้องปรับบทบาท ต้องทำให้
เด็กอยากรู้ด้วยตนเอง อัยารอครูอธิบาย เด็กสามารถปรับเปลี่ยนได้ง่าย จากการสังเกตการเรียนการ
สอนของไทยมีจุดติหลายอย่างที่จะใช้อาคีตะโมเดลได้ เช่น กลุ่มเด็ก ๆ ก็คุยกันและตั้งใจฟังครู ครูก็
ตื่นตัวรับสิ่งใหม่ ๆ ครูที่ตั้งใจสอน บางครั้งมักจะลืมนกวิธีที่จะให้เด็กคิดเอง ลืมตัวอยากให้เด็กรับรู้มาก ๆ
ดังนั้นสิ่งที่สำคัญ คือ ต้องตั้งเป้าหมายให้ชัดว่า อะไรคือสิ่งที่ต้องการให้เด็กรู้ อยากให้แก้ไขไหม อยาก
ให้รู้จัก ครูควรกำหนดล่วงหน้า ว่าส่วนไหนครูสอน ส่วนไหนให้เด็กอภิปรายแลกเปลี่ยนกันเองสร้าง
ลักษณะนิสัยให้นักเรียนฝึกคิดเอง เป็นสำคัญ ต้องสามารถสื่อสารกับคนอื่นให้เข้าใจด้วย ในขั้นตอนที่
1 นั้น เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ เช่น การตั้งคำถาม ปัญหา การเรียนรู้ ต้องไม่ให้เด็กดูหนังสือเรียน ไม่ใช่
โจทย์ในหนังสือเรียน จุดสำคัญ คือ การรอ ให้เวลาเด็กคิด ครูต้องรอไม่รีบเฉลยการรอหากไม่มี
คำตอบ ครูต้องมีคำไปไว้ด้วย บางห้องที่นักเรียนรู้คนเดียว อาจให้แสดงเพียงคำตอบเดียว เพื่อให้
เด็กคนอื่นได้คิดต่อ หรืออาจให้นักเรียนแลกเปลี่ยนถ่ายทอดกันบ้างการตรวจตามกลุ่ม อาจใช้เทคนิค
ต่าง ๆ เช่น อาจถามเหตุผลในการคิด กลุ่มเงียบอาจใช้คำใบ้ เรียกให้ถาม

อาคีตะโมเดลหรือการเรียนการสอนเชิงรุกแบบอาคีตะ เป็นรูปแบบการสอนที่พัฒนามาจาก
Problem Based Learning เริ่มต้นจากศูนย์การศึกษาของจังหวัดอาคีตะจัดให้มีการแลกเปลี่ยนด้าน
วิชาการของครูผู้สอน ในลักษณะของชุมชนผู้ปฏิบัติ (Community of Practice) โดยเริ่มจากครู
วิชาคณิตศาสตร์และวิชาภาษา จนครูมีการชิมชั้บมาระยะหนึ่งแล้วพัฒนามาเรื่อย ๆ

ในปี ค.ศ. 2014 ได้มีการรวบรวมเป็นเอกสารและทดลองใช้กับวิชาอื่น ๆ โดยยังไม่มีกรวิจัย
อย่างเป็นทางการ แคนำจุดติมาขยายผลในวงกว้างหลังจากนั้นจังหวัดอาคีตะก็ได้รวบรวมและเรียบ
เรียงเป็นแนวคิดใหม่ โดยมีแก่นสำคัญของรูปแบบการสอนแบบอาคีตะ 4 ประการ คือ

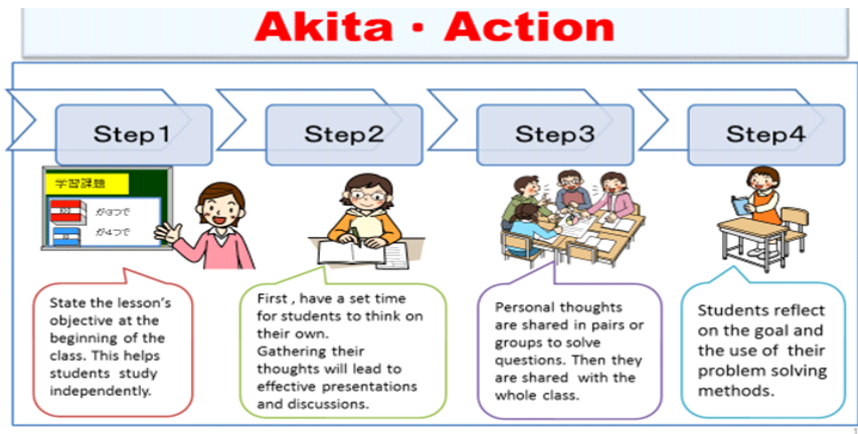
1. กระบวนการของอาคีตะโมเดล Akita Model 4 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 รู้จักตั้งข้อสังเกตในการเรียนรู้ เด็กนักเรียนจะรู้ได้ด้วยความคิดเอง โดย
การค้นพบหัวข้อในการเรียนรู้ด้วยตนเองและรู้จักตั้งข้อสังเกตในการหาคำตอบ

ขั้นตอนที่ 2 มีความคิดของตัวเอง การมีความคิดเป็นของตนเอง จะเชื่อมโยงไปสู่
กิจกรรมการอภิปรายที่ช่วยขยายความคิดให้กว้างและลึกซึ้งขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 อภิปรายกันเป็นคู่ จากการเรียนแบบให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน จะ
ช่วยทำให้ความคิดของแต่ละคนกว้างและลึกซึ้ง ความสามารถในการคิด และการแสดงออกก็จะเพิ่มขึ้นด้วย

ขั้นตอนที่ 4 ทบทวนเนื้อหาและวิธีการเรียนรู้ กิจกรรมการทบทวนโดยใช้สมุดจด
บันทึกหรือการเขียนบนกระดานจะช่วยให้จดจำเนื้อหาการเรียนรู้ และวิธีการเรียนรู้ได้อย่างแม่นยำยิ่งขึ้น

ภาพที่ 2 กระบวนการของอาคิตะโมเดล Akita Model 4 ขั้นตอน

2. ความสามารถและคุณลักษณะที่สร้างขึ้นได้ด้วย Akita Model

กระบวนการแก้ไขปัญหาใน Akita Action มีการสอดแทรกแนวคิดในการพัฒนาการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ “การเรียนรู้อย่างลึกซึ้งผ่านการคิดด้วยตนเองและการสนทนาโต้ตอบ” เกิดขึ้นได้จริง ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของแนวทางการเรียนการสอนใหม่ของประเทศญี่ปุ่น นอกจากนี้ Akita Action ยังว่าผลดีในเรื่องของการฝึกทักษะและการสร้างคุณลักษณะที่องค์กรวิจัยทางการศึกษาในหลายประเทศให้ความสำคัญอีกด้วย

แนวคิดในการพัฒนาการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิด “การเรียนรู้อย่างลึกซึ้งผ่านการคิดด้วยตนเองและการสนทนาโต้ตอบ”

(1) ทำให้เกิด “การเรียนรู้ผ่านการคิดด้วยตัวเอง” การมีความสนใจและฝึกฝนในการเรียนรู้ การเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับทิศทางการประกอบอาชีพของตนเอง การมีวิสัยทัศน์และมีความพยายามอย่างไม่ย่อท้อ การมอ้ยอนกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเองและเชื่อมโยงไปสู่การเรียนรู้ครั้งต่อไป

(2) ทำให้เกิด “การเรียนรู้ผ่านการสนทนาโต้ตอบ” การร่วมมือกันระหว่างเด็ก ๆ การสนทนาโต้ตอบกับครูผู้สอนหรือคนในชุมชน การขยายความคิดของตนเองให้กว้างและลึกซึ้งยิ่งขึ้นผ่านการคิดโดยใช้ข้อคิดจากผู้รู้ต่าง ๆ

(3) ในกระบวนการเรียนแบบ เรียนรู้ ประยุกต์ ค้นหา ให้ใช้ “วิธิมองและวิธีคิด” ซึ่งเหมาะสมกับจุดเด่นของแต่ละวิชาไปพร้อม ๆ กับทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง เชื่อมโยงองค์ความรู้สำรวจข้อมูลอย่างละเอียดถี่ถ้วนและสร้างแนวคิด ค้นพบปัญหาและคิดวิธีแก้ไขปัญหา สร้างสรรค์โดยมีพื้นฐานจากความคิด จนทำให้เกิด “การเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง”

2) จากการศึกษากระบวนการ วิธีการและการทำงานของอาคิตะโมเดล พบว่า มี 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 รู้จักตั้งข้อสังเกตในการเรียนรู้

หัวข้อการเรียนรู้ที่เหมาะสม เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้แบบ Active Learning หัวข้อการเรียนรู้ต้องมีความน่าสนใจ ดึงดูดและเพิ่มความรู้สึกรักอยากเรียนรู้ให้กับนักเรียนกระตุ้นให้คิดเกี่ยวกับสาเหตุและหลักฐานสนับสนุนโดยใช้คำถามว่า “ทำไม”

ขั้นตอนที่ 2 มีความคิดของตนเอง

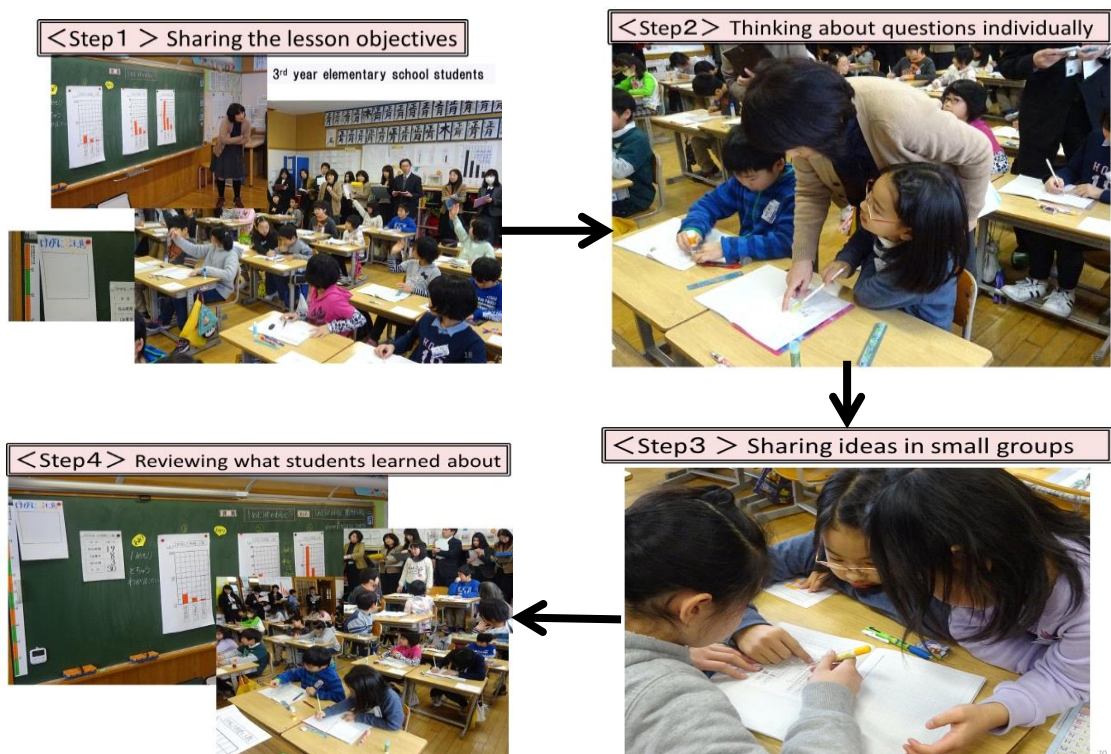
ทักษะการคิดพิจารณาด้วยตนเองเป็นทักษะที่จำเป็นในการเรียนการสอนเชิงรุก เงื่อนไขสำคัญที่จะจัดการเรียนการสอนเชิงรุกให้สำเร็จได้นั้น คือ “การมีความคิดเป็นของตัวเอง” เมื่อมีความคิดเป็นของตัวเองแล้วจึงจะสามารถจัดกิจกรรมการอภิปรายเพื่อแก้ปัญหาได้สำเร็จ

ขั้นตอนที่ 3 อภิปรายกันเป็นคู่ กลุ่ม หรือทั้งชั้นเรียน

อภิปรายเพื่อเพิ่มทักษะการแก้ไขปัญหา เปรียบเทียบความคิดที่ได้จากการคิดด้วยตนเอง จากนั้นแบ่งกลุ่มเพื่ออภิปราย หรืออภิปรายร่วมกันกับทุกคนในชั้นเรียน เพื่อหาวิธีแก้ไขปัญหา ร่วมกัน การปรับแก้ความคิด ให้คำแนะนำในจุดที่ผิดและการยอมรับในจุดดี จะช่วยให้ทักษะในการคิดพิจารณาหลากหลายมุม ติดตัวไปตลอด เพื่อให้นักเรียนสามารถอภิปรายกันได้ ต้องแนะนำให้นักเรียน เลือกรูปประโยคที่จำเป็นต่อการอภิปราย ตามระดับพัฒนาการของนักเรียน และการเตรียมคนที่ทำหน้าที่พิธีกรไว้ให้พร้อมทำหน้าที่อยู่เสมอก็จะช่วยให้การอภิปรายมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 ทบทวนเนื้อหาและวิธีการเรียนรู้

ขั้นตอนนี้เป็นการสัมผัสกับความรู้สึกที่ “เข้าใจ ทำได้” อย่างแท้จริง การสรุปสิ่งที่สามารถทำ และเข้าใจได้เพิ่มขึ้นด้วยคำพูดของตนเอง จะทำให้เกิดความเข้าใจที่แท้จริง และสร้างความตั้งใจที่จะ เรียนรู้ในครั้งต่อไป ในการสรุปและทบทวนมีข้อควรระวังคือ วิธีการและเวลาที่ใช้ในการสรุป การ ทบทวนจะแตกต่างกันไปในแต่ละรายวิชาสิ่งที่จำเป็น ก็คือ เวลาปฏิบัติจริงต้องมีความยืดหยุ่น

ภาพที่ 3 ขั้นตอนการดำเนินงานของอาคิตะโมเดล

นอกเหนือจากสาระสำคัญของ 4 ขั้นตอนของ Akita Action แล้ว การเรียนการสอนของจังหวัด Akita ยังให้ความสำคัญกับรูปแบบการใช้กระดานดำและรูปแบบการจดบันทึกด้วย เพราะครูของจังหวัด Akita เชื่อว่า การเขียนกระดานจะทำให้มองเห็นกระบวนการคิด การเขียนลงบนกระดานถือเป็นการแสดงลำดับขั้นตอนการคิดของนักเรียนในหนึ่งชั่วโมง อีกประการหนึ่ง การเขียนกระดานและการจดบันทึกยังเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกันอีกด้วย

เงื่อนไขสำคัญในการเขียนกระดานที่ดี คือ

- 1) สามารถมองเห็นลำดับขั้นตอนของชั่วโมงเรียนในหนึ่งชั่วโมง
- 2) ความคิดของนักเรียนถูกนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์
- 3) เป็นตัวอย่างที่ดีของการจดบันทึก

ครูของจังหวัดอาคิตะ จะใช้กระดานสีต่าง ๆ บนกระดานอย่างมีความหมาย เพื่อให้เด็กรู้ว่าอันไหนสำคัญ เช่น กรอบสีแดงหรือกระดานสีแดงคือ หัวข้อที่เรียน สีฟ้า คือ บทสรุป

3) จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและคาดการณ์ความสำเร็จที่จะนำมาใช้ในประเทศไทย พบว่า การเรียนการสอนแบบ Akita Model เป็นการเริ่มต้นจากการจัดการเรียนการสอนแบบ Problem Based-Learning และพัฒนาให้เข้ากับวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีศูนย์การศึกษาของ Akita ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อ 20 ปีที่แล้ว มีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนด้านวิชาการของ “ชุมชนผู้ปฏิบัติ” (CoP: Community of Practice) เป็น PLC โดยเริ่มจากครูวิชาคณิตศาสตร์และครูวิชาภาษาจนกระทั่ง ปี ค.ศ. 2014 จึงเริ่มรวบรวมเป็นเอกสารและทดลองใช้กับวิชาอื่น ๆ เพื่อนำจุดดีมาขยายผลในวงกว้าง

การเรียนการสอนของจังหวัดอาคิตะที่พัฒนาได้ต่อเนื่อง เพราะครูตระหนักว่า หน้าที่ของครูคือ ต้องยกระดับคุณภาพการศึกษาของเด็กตลอดเวลา โดยไม่ได้คิดว่าเป็นการสร้างวิธีการเรียนการสอนแบบใหม่ แต่เป็นความตระหนักของครู ที่จะต้องพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่อง ไม่ได้มองว่าเป็นโครงการใหม่ ไม่ว่าจะเป็น การวางแผนการสอน การคิดกิจกรรมร่วมกัน การอภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาในชั้นเรียนของครูอย่างสม่ำเสมอ รายสัปดาห์ รายเดือน ทุกเดือน ถือเป็นภาระหน้าที่ที่จะต้องพัฒนาต่อไป ไม่มีที่สิ้นสุด น่าจะเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา

ความเป็นไปได้ในการรับแนวคิดอาคิตะโมเดลมาใช้ในประเทศไทย นั้นได้ทำการศึกษาจากนักการศึกษา นักวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์และครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานวิชาคณิตศาสตร์และครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ที่เข้าสังเกตการณ์การสาธิตการสอนของ Akita Action ในโรงเรียนไทย เมื่อเดือนกรกฎาคม 2559 จำนวน 60 คน ผู้เข้าสังเกตการณ์ได้ให้ข้อคิดเห็น เห็นว่าการเรียนการสอนแบบ Akita Action เป็นการสอนที่ทำให้เด็กนักเรียนได้เกิดทักษะการคิด เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น มีกระบวนการสอนและเทคนิคการสอนที่ดีมาก เด็กสนุกสนาน ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง ทั้งร่วมคิดและร่วมแก้ปัญหา มีวิธีการสอนเป็นขั้นตอน แต่ละขั้นตอนจะเน้นกระบวนการที่ส่งเสริมการคิด การเปรียบเทียบ การพิจารณาปัญหาและการแก้ปัญหา หลังจากจบบทเรียน นักเรียนจะสามารถสรุปองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

การกำหนดเป้าหมายและวิธีการสอนอย่างเป็นขั้นตอน โดยการกระตุ้นความคิดของนักเรียนเมื่อนักเรียนตอบคำถามยังไม่ได้ ครูจะไม่ปล่อยผ่านหรือข้ามไป ครูญี่ปุ่นจะสอนย้ำหรือคอยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เข้าใจ และคิดวิเคราะห์ได้ ในวิชาการอ่าน การให้ผู้เรียนหาคำสำคัญ

(Keyword) เพื่อตีความและนำเสนอในรูปแบบการแสดงละครสั้น ๆ หรือแสดงบทบาทสมมุติ จะทำให้เด็กได้คิดวิเคราะห์ เพื่อตีความบทบาท เด็กจะเกิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

เมื่อสรุปจากแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมสังเกตการณ์การสอน ส่วนใหญ่แล้วเห็นด้วย สนใจ ที่จะนำกระบวนการสอนแบบ Akita Action นี้มาลองประยุกต์ใช้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย โดยผู้เข้าสังเกตการณ์บางส่วน มีข้อกังวลจากการสังเกตการสอนครั้งนี้อยู่บ้างในรายวิชาการอ่าน เนื่องจากใช้เนื้อหาเป็นนิทานของญี่ปุ่น คำสำคัญบางคำ เช่น “พายุหิมะ” เด็กนักเรียนไทยจะมีปัญหาในการจินตนาการ เนื่องจากไม่เคยมีประสบการณ์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้มาก่อน นึกภาพและความรู้สึกไม่ได้

ดังนั้น หากจะนำการเรียนการสอนแบบ Akita Model มาใช้ ควรจะต้องมีการปรับบางส่วนให้เหมาะสมกับบริบททางการเรียนรู้ของผู้เรียนและสังคมวัฒนธรรมไทยด้วย

โดยภาพรวมของความเป็นไปได้ในการรับแนวคิดการเรียนการสอนแบบอาคิตะโมเดลมาใช้มีความเป็นไปได้มาก ผู้เข้าร่วมสังเกตการณ์และนักวิชาการไทยเห็นพ้องกันว่ามีความน่าสนใจ เพราะอาคิตะโมเดล มีหลักการแนวคิดที่ดี “การสอนให้เด็กได้อ่าน คิด เขียนด้วยตนเอง รับผิดชอบ แลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อน” ซึ่งสังคมไทยขาดสิ่งเหล่านี้ และมองเห็นประโยชน์ในการรับแนวคิดนี้มาใช้ในโรงเรียนไทย อีกทั้งการให้ความสำคัญและเต็มใจพร้อมให้ความช่วยเหลือของจังหวัดอาคิตะจึงน่าจะเป็นจังหวะ ที่ดีและเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

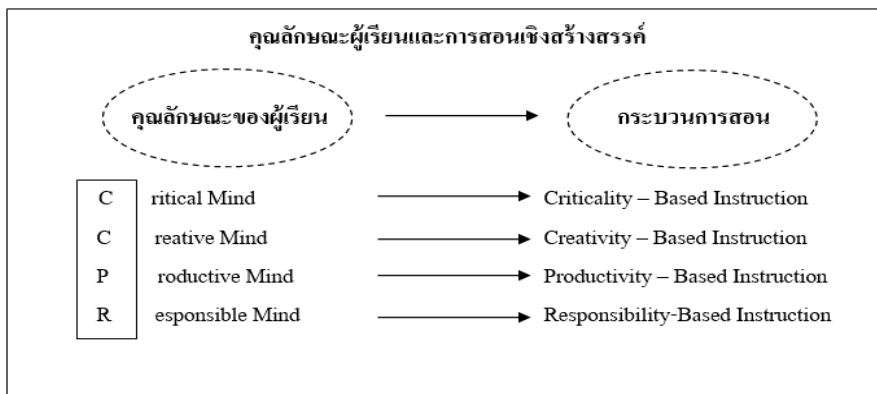
การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสังคมไทยและความเหมาะสมในการที่จะนำอาคิตะโมเดลมาใช้ในสังคมไทย พบว่า AKITA MODEL เป็นแนวคิดที่คล้ายคลึงกันกับ CCPR Model (Sinlarat, 2010b) ของไทย กล่าวคือ ผู้เรียนตามแนวคิด CCPR Model ต้องประกอบด้วยการที่ผู้เรียนจะต้องคิดวิเคราะห์ (Critical) ก่อนแล้วคิดใหม่ (Creative) ตามมาเมื่อคิดใหม่แล้วจึงสร้างเป็นผลงาน (Products) สุดท้ายต้องรับผิดชอบต่อสิ่งที่ทำด้วย (Responsible) การเรียนการสอนในแนวที่คล้ายกับ CCPR Model เป็นการสอนในลักษณะให้ผู้เรียนอยู่ในบรรยากาศนั้น ๆ โดยตรง ซึ่งจะประกอบไปด้วย

1. Criticality-Based Instruction คือ การเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักคิด รู้จักวิเคราะห์ รู้จักพัฒนางานจากความคิดนั้น ๆ ซึ่งจะประกอบไปด้วยการให้ผู้เรียนคิดด้วยตนเองแล้วสะท้อนความคิดนั้นเกิดเป็นผลงานเขียนแล้วปรึกษา ขบคิดกับเพื่อน ๆ แล้วไปทดลอง ทดสอบความคิดเห็นกับครูหรือผู้รู้ แล้วแก้ไขปรับปรุงจนเกิดเป็นความคิดที่เกิดการตกผลึก สามารถไปใช้สร้างพัฒนาเกิดเป็นผลิตภัณฑ์ในที่สุด

2. Creativity-Based Instruction เป็นการเรียนการสอนที่มีการคิดพัฒนาจาก Research-Based ที่เน้นที่ผลงานการสร้างหรือการพัฒนาเพื่อให้เกิดความคิดแล้วมีผลงานใหม่ ๆ เกิดขึ้น โดยเริ่มจากการมองสิ่งแวดล้อมรอบตัว แล้วหยิบประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนามาพัฒนาโดยใช้กระบวนการวิจัยมาช่วยเสริมเป้าหมาย คือ ความคิดสร้างสรรค์ และกระบวนการตามความคิดนั้น

3. Productivity-Based Instruction เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่มุ่งสร้างให้ผู้เรียนมีผลผลิตของตนเองไม่ว่าผลผลิตในเชิงความคิด งานวิชาการ สิ่งของต่าง ๆ การเรียนการสอนแนวนี้จะมุ่งเน้นให้ครูและผู้เรียนได้พัฒนางานและโครงการต่าง ๆ ขึ้นได้เอง

4. Responsibility- Based Instruction กระบวนการสอนนี้จะเน้นคุณธรรม ความรับผิดชอบ มีความสำคัญต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมและประเพณีของตนเอง พัฒนาวัฒนธรรมใหม่ โดยมีพื้นฐานเดิมรองรับ โดยเริ่มจากให้ผู้เรียนเห็นปัญหาของสังคมแล้วแสวงหาทางแก้ไขพร้อมลงทำโครงการเพื่อแก้ไขปัญหา

ภาพที่ 4 คุณลักษณะผู้เรียนและการสอนเชิงสร้างสรรค์

โดยเหตุนี้จึงจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมการเรียนรู้ที่เป็นแนวสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นอย่างจริงจัง เน้นการเรียนการสอนไปที่การเรียนรู้ด้วยตนเอง เน้นให้มีการคิดวิเคราะห์ การผลิตและการสร้างผลงานขึ้นมาให้ได้ ซึ่งจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่สุดต้องพัฒนาสติปัญญาของผู้เรียนเป็นลำดับแรก เพื่อจะได้เกิดการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ โดยต้องเน้นเป้าหมายจะต้องมีผลผลิต (Product) ออกมาให้ชัดเจน (Sinlarat, 2006; Sinlarat, 2010a)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบ AKITA MODEL กับ CCPR Model

AKITA MODEL	CCPR Model
<ul style="list-style-type: none"> • Sharing the lesson objectives • Thinking about questions individually • Sharing ideas in small groups • Reviewing what students learning about 	<ul style="list-style-type: none"> • Criticality-Based • Creativity-Based • Productivity-Based • Responsibility- Based

ซึ่งเมื่อคุณหลักคิดแล้วก็คล้ายคลึงกัน คือ ต้องให้เด็กรู้จักคิด ให้เด็กแสดงความคิดออกมา แลกเปลี่ยนกัน แล้วสุดท้ายจึงมาคิดว่าเด็กได้อะไร รับผิดชอบแค่ไหน ดังเช่น ของญี่ปุ่นใช้ว่า Thinking About Questions ของไทยเราใช้ Criticality ญี่ปุ่นใช้ Sharing Ideas ของเราใช้ Productivity เป็นต้น

4) จากการประมวล วิเคราะห์ สังเคราะห์กระบวนการเพื่อพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการวิจัย แนวการรับแนวคิดจากต่างประเทศมาใช้ในประเทศไทย พบว่า การพิจารณา คาดการณ์ จากการนำ

อาคิตะโมเดลมาใช้ในประเทศไทย การรับหรือนำ Akita Model มาประยุกต์ใช้ควรทำความเข้าใจแต่ ละขั้นตอนอย่างถ่องแท้ และสามารถออกแบบแผนการเรียนการสอนได้ด้วยตนเอง อาจจะมี รายละเอียดวิธีการที่แตกต่างกันบ้าง เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของไทย ซึ่งสรุปเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

(1) เรียนรู้ จากการเยือน เตือนใจให้คิด เป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการรับแนวคิด หลักการ จากต่างประเทศ ที่ผู้รับจะต้องมีการศึกษา สอบถามรายละเอียดของการนำเสนอโครงการหรือแนวคิด จากผู้ มาเยือน อย่างถี่ถ้วน ทุกแง่มุม ศึกษาถึงผลกระทบเชิงบวกและเชิงลบ ผลดี ผลเสีย ผลประโยชน์แอบแฝง

(2) สื่อสาร สร้างสัมพันธ์ กระชับมิตร หลังขั้นตอนการพบปะ เพื่อรับทราบรายละเอียด โครงการหรือแนวคิดแล้ว ย่อมต้องมีการติดตาม สานต่อ การติดต่อเพื่อทำความรู้จักกันให้มากขึ้นทั้งตัว บุคคลที่เกี่ยวข้อง และเพื่อขอทราบรายละเอียดของโครงการหรือแนวคิดเพิ่มเติม จะทำให้ทั้งสองฝ่าย เชื้อ ใจและไว้วางใจกันมากขึ้น และนำไปสู่การลงนามข้อตกลงความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนทางวิชาการ

(3) ร่วมจิต ลองทำ นำไปปฏิบัติ เมื่อได้ลงนามข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการหรือลงนาม ในลักษณะอื่น ๆ อย่างเป็นทางการแล้ว ก็เป็นขั้นตอนของการ “นำเข้า” เพื่อแสดงหรือสาธิตให้เห็นว่ามี แนวคิด วิธีการ เป็นอย่างไร ในขั้นตอนนี้เป็นการรับแนวคิดพร้อมกับการทดลองทำไปพร้อม ๆ กัน เพื่อจะ ได้เห็นว่า หากรับแนวคิดนี้มาใช้ จะเป็นประโยชน์หรือไม่ มีความเป็นไปได้ในการรับแนวคิดนี้มา ประยุกต์ใช้กับสังคมไทยได้หรือไม่ มีความเหมาะสมมากน้อยแค่ไหน หรือมีข้อควรระวังสิ่งใดหรือไม่

(4) เรียนรู้ชัด จากของจริง การได้เห็นการสาธิต การทดลองทำ ในสถานการณ์ที่กำหนดขึ้น อาจจะมีการเตรียมที่พร้อมมากกว่าสถานการณ์จริง ดังนั้น หากเป็นไปได้ ก่อนที่จะรับแนวคิดใดมาปรับใช้ นอกจากการรับชมการสาธิต การลงมือทดลองทำแล้ว ควรจะต้องได้เห็นได้สัมผัสบรรยากาศใน สถานการณ์จริงด้วย

(5) ประเมินทุกสิ่งจากประสบการณ์ ในการรับแนวคิดของต่างชาติมาใช้ ต้องมีการประเมิน ทุกสิ่งทุกอย่างที่เราได้รับแนวคิด ที่เราได้เห็นการปฏิบัติในสถานการณ์จริง การได้ลงมือทดลองทำ หลัก ปฏิบัติที่สำคัญอย่างหนึ่งของอาคิตะโมเดล คือ การที่ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันทั้งก่อนและหลังการสอน เป็นยิ่งกว่า ชุมชนการเรียนรู้ของกลุ่มวิชาชีพ (PLC) ครูจะมีการทบทวนปัญหาที่พบระหว่างการเรียน การสอนแล้วมาถกเถียงหาทางแก้ปัญหาและพัฒนาไปด้วยกัน จนเป็นกิจวัตร เป็นวัฒนธรรมคุณภาพ ที่เกิดขึ้น ในโรงเรียนของอาคิตะ ครูของอาคิตะ มาโรงเรียนตั้งแต่เช้า เพื่อเตรียมการสอน มีการศึกษาแผนการสอน และวางแผนการสอน การหาวิธีการนำเข้าสู่บทเรียนร่วมกัน ร่วมกันคิดและเตรียมกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้ เด็กได้คิดและเพลิดเพลินกับการเรียนและคิดหาคำตอบจากบทเรียน หลังเลิกเรียนตอนเย็นครูจะประชุม ร่วมกันเพื่อทบทวนกิจกรรมการเรียนการสอน และหาวิธีปรับปรุงการสอนร่วมกัน ตามวิธีการ PDCA ที่ครู ไทยคุ้นเคย

(6) อย่าฝืนหวานเกินไป การนำแนวคิดต่างประเทศ มาใช้กับประเทศไทย มีข้อที่ควรระวัง อยู่มากเช่นกัน ดังที่เราเคยเห็นหลายเรื่องหลายนโยบายที่เรารับแนวคิดจากต่างประเทศมาใช้อย่างริบเร่ง ขาดการศึกษาอย่างถี่ถ้วน การนำไปปฏิบัติก็ไม่เป็นไปในแนวเดียวกัน สุดท้ายก็ไม่ประสบความสำเร็จ และ ล้มเลิกโครงการไป

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. การเกิดและพัฒนาการของ Akita Model เกิดจากการมองเห็นปัญหาของครูและผู้เกี่ยวข้องแล้วพยายามหาวิธีการแก้ไขกันในหมู่ครูจนเกิดเป็น แนวคิดอาคิตะโมเดลขึ้นมา ซึ่งนับได้ว่าเป็นจุดเด่นในการทำงานของครูที่มุ่งมั่นเอาจริงเอาจังกับการแก้ปัญหาการเรียนของผู้เรียนซึ่งการปฏิบัติในลักษณะนี้พบไม่มากในประเทศไทย

2. ในการดำเนินงานของครูที่เกี่ยวข้อง มีความมุ่งมั่นร่วมมือร่วมใจและทำงานด้วยกันอย่างเต็มกำลังในกิจกรรม Lesson Study โดยศึกษาแผนการสอนร่วมกันก่อนทำการสอน ศึกษาและคาดการณ์การแนวการตอบที่หลากหลายของผู้เรียนพร้อมทั้งวางแผนเพื่อเตรียมที่จะตอบคำถามผู้เรียนในชั้นเรียน ซึ่งครูไทยไม่ค่อยมีการปฏิบัติในลักษณะนี้

3. มุมมองของนักวิจัยมองภาพวัฒนธรรมการเรียนรู้ของญี่ปุ่นว่าผู้เรียนไม่ค่อยได้แสดงความคิดเห็น แต่ผลของ Akita Model ปรากฏว่าผู้เรียนของญี่ปุ่นมีการแสดงความคิดเห็นกันอย่างกว้างขวาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ถ้าความเข้าใจของนักวิจัยถูกก็แสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมสามารถเกิดขึ้นได้

4. ผลการวิจัยสะท้อนว่า ครูเน้นให้ผู้เรียนได้รู้และเข้าใจในเนื้อหาสาระมากกว่าการสอนให้จบเนื้อหาตามเกณฑ์ที่กระทรวงกำหนด

ข้อเสนอแนะ

1. การจัดการศึกษาของไทยควรเน้นการสอนคิดให้มากขึ้น
2. ในการเรียนการสอนควรเน้นสาระมากกว่ารูปแบบ โดยการเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาอย่างแท้จริงมากกว่าการเรียนให้ครบตามหลักสูตรเท่านั้น
3. การรับแนวคิดใหม่ทางการศึกษาควรต้องศึกษาการเกิดขึ้น พัฒนาการของแนวคิดใหม่นั้นอย่างลึกซึ้งให้รู้ถึงจุดเริ่มต้นเพื่อความเข้าใจที่ชัดเจน
4. การรับแนวคิดใหม่ควรต้องถกเถียงถึงความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความคงทนของสังคมไทยด้วย
5. การศึกษาไม่ว่าจะมองในแง่มุมใดก็หนีไม่พ้นความมุ่งมั่น ความเอาจริงเอาจัง และความเสียสละของครู ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญและตระหนักในคุณค่าของครู

References

- Akita Improvement Investigating Committee. (2017). **School improvement supporting plan**. Akita Prefecture: Ministry of Education, Akita Prefecture.
- Sinlarat, P. (2006). **kānsuksā choēng sāngsan læ phalit phāp** [Creative and productive education]. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
- Sinlarat, P. (2010a). **phū nam choēng sāngsan læ phalit phāp** [Creative productive leader]. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
- Sinlarat, P. (Ed.). (2010b). **CCPR kroṇ khit mai thāngkān suksā** [CCPR new educational framework for implementing]. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.